

पद्यावक्तु न० “युजोर्जेन सरिङ्कर्तुः पद्यावक्तुं प्रकीर्तितम्”

४००० उक्तलक्षणे मात्वाहत्तभेदे । [पपाद पेदतः ।

पट् स्थेयै स्वा०पर०सक० सेट् । पदति अपादीत् अपदीत् ।

पट् गतो दि० आ०सक०अनिट् । पद्यते अपादि पेदे पद्यः

आ+विपत्तौ आपत्तौ च णिच् आपादन व्यापकाभावेन
व्याप्याभावकत्वेन प्राप्नो च ।

उद्+उत्पत्तौ उद्भवे जनने अक० ।

प्रति+उद् भटित्युद्भवे अक० ।

वि+उद्-शब्दव्यावयवार्थबोधने व्युत्पत्तिः ।

उप+युक्तियोगे उपपद्यते उपपत्तिः ।

अभि+उपसन्त्वेन । कुषा० ४४००००

निस्+निष्पत्तौ अस्वस्थान्तरप्राप्नो अक० ।

प्र+प्राप्नो सक० । प्रपद्यः

प्रति+स्त्रीकारे अङ्गीकारे सक० प्रतिपत्तिः प्रतिपद्यः ।

वि+प्रति+संशये सक० विप्रतिपद्यः ।

वि+मरणे नाशे अक० । विपद्यते विपद्यः विपद्य ।

सम्+सम्पत्तौ दृष्टौ अक० सम्पद्यते सम्पद्य ।

पट् गतो अद्+पु०आत्म०सक० सेट् । पद्यते अपपद्यत ।

पट् पु०पद्यते गच्छत्यनेन करणे क्तिप् । पादे “पदादयः पृथक्
शब्दा इत्येके “पदङ्कुरचरयोऽस्त्रियाम्” अमरः ।

पट् न० पद-अच् । १व्यवसाये श्लाघे श्रवने ३चिच्
१पादे १वस्तुनि च अमरः । ७विभक्त्युत्पत्त्यभेदे
“सुप्रतिष्ठन्तं पदम्” पा० । पञ्चाशद्वेदे च “वचोः
पदं प्रयोमाहीनन्वितैकार्थबोधकाः” सा०द० । ६श्लोस-
चरणे १किरणे पु० मेदि० । ११अर्थबोधकशक्तिविशिष्टे
नैयायिकाः “वृत्तिमत्त्वं पदत्वमिति” तल्लक्षणात् ।

पट्क लि० पदं वेत्ति क्रमा०बुन् । वेदमन्त्रपदविभाजकप-
न्यस्याध्येतरि शतहेत्तरि च श्रुतप्रपञ्चविभेदे पु०ततः
अपत्ये दज् पादकि तदपत्ये पुंस्त्री० । यक्षा० बह्वत्वे
लुक् । पदकान्तद्रोहापत्ये च ।

पट्कार पु० पदं पदविभाजं करोति क-अच् उप०स० ।
वेदानां मन्त्रपदविभाजकपन्यकर्त्तरि

पट्क्रम पु० हुन० । वेदमन्त्राणां पदविभाजकक्रमे । तमधीते
वेत्ति वा उक्त्या०ठक् । पादक्रमिक तदुपन्याध्येतरि
गद्गेतरि च लि०

पट्क्रमक न० पदं क्रमच तौ वेत्तधीते वा बुन् । १पदक्र-
मयोर्वेत्तरि शतदुपन्याध्येतरि च । [पदातिके अमरः ।

पट्ग लि० पादेन गच्छति नम-ड पादस्य पद इत्यादेशः ।

पट्गोत्र न० हुत० । “भारहाजमाख्यातं भार्गवं नाम, पाणि-
उपसर्गः, निपातः काश्यपः” इत्येषु यजु० प्रातिशाख्यो-
क्तेषु भारहाजादिषु पदानां गोत्रेषु । “चत्वारिपदका-
तानि व्याख्यातनामनिपातोसर्गाः” इति निरुक्तोक्तानां च
तेषां चतुर्णां भारहाजादिगोत्रत्वम् । [समूहे निरुक्त० ।

पट्जात न० हुत० । व्याख्यातनामनिपातोपसंश्लेषे शब्द-
पट्जल पु०अभिभेदे ततः उपका०गोत्रप्रत्ययस्य बहुत्वेलुक् ।

पट्देवता स्त्री पदानां व्याख्यातादीनां देवता । व्याख्या-
दीनां सोमादिषु देवतासु “सौम्यमाख्यातं नाम वाय-
व्यमान्येय उपसर्गः निपातोवारुणः” वाजपेयप्रतिशा-
ख्यम् । ६।६१ [स्त्र०६।१।१

पट्निधन न०पदमधिकृत्य निधनम् । सामभेदे साखायनश्री०
पट्न्यास पु० हुत० । १चरणार्पणे । पट्स्थेव न्यासोऽऽप्त ।

श्रुतगुरुषु शब्दच० तन्त्रोक्ते अक्षपूषामन्त्रस्य पदानां
तत्तद्वृत्तेषु श्रव्यासि च यथाह तन्त्रसा०ज्ञानार्थवे“एकमेकं
पुनश्चैकं पुनरेकं इयं ततः । चतुश्चतुष्टया हास्यां
पदान्येतानि पार्षति ! । पदान्येतानि देवेशि । नवद्वार-
विन्यसेत् । मूर्धादिपुष्टापर्यन्तं पुनस्तेषु वरानने ! ।
युष्टादिमह्वारम्भान्” पदानां नवकं न्यसेत्” । तदुक्तं
तत्रैव “मह्वारम्भासङ्घटयन्मूलाधारेष्वनुक्रमनात् । चतुर्वि-
ंशतिः विन्यस्य परेष्वन्यासं विन्यसेत् । मध्यमासिका
काष्ठगामिचिह्नेषु पञ्चसु । पूर्ववत् क्रमतो देवि ! नमः-
प्रभृतिकं न्यसेत्” । [पाठयतासु साङ्गाम्” देवीसा० ।

पट्पाठ पु० हुत० । वेदपदविभाजकपन्यभेदे “उद्गीथरस्य
पदमञ्जन न० पदानि मन्त्रन्त्रेणैव भग्न-करणे ल्युट् ।

१निरुक्तक्रमे पन्ये श्रुतार्थव्याख्याने च [हेमच० ।

पदमञ्जिका स्त्री पदानि मञ्जति भग्न-एतुल् । टीप्पन्यास
पदमञ्जरी स्त्री पदानां मञ्जरीव । व्यासापरनामके हर-
दत्तप्रणीते व्याकरणपन्यभेदे । [देवीपु० ८७० ।

पट्माला स्त्री हुत० । १पट्प्रणीतो श्रुतज्ञानामविद्यायासु
पट्वि(वी) स्त्री पद-अवि वा डोप् । १पठि । अमरः
१धर्माचारे च । [१२१७०

पट्विग्रह पु० पदेन विग्रहो यत् । समाधौ हरिवं
पट्व्याख्यान न० हुत० । वेदमन्त्रस्य विभाजकपन्यभेदे

तस्य व्याख्यानो पन्यः तत्र भवो वा कर्मयना० अच् ।
पादव्याख्यान तस्य व्याख्याने तत्रभवे च लि० ।

पट्छीव न० पादो च अधीवन्तो च इत्यस्य नि० । पाद-
जातयोः समाहारे ।